

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8 (nekarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. **AROCNINA**: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21-60, polletna K 10-50, četrtletna K 5-40, mesečna K 1-80; za Nemčijo celoletno K 26-40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36-.-.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petlinstrica 80 vin., pogojen prostor, poslana in reklamirane 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštnine proste.

Stev. 748.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 1. decembra 1913.

Leto III.

Volilci v Ljubljani!

Kandidat jugoslovanske socialno demokratične stranke v splošni kuriji, ki voli v ponedeljek dne 1. decembra je

Etbin Kristan

urednik v Ljubljani.

Komur je do tega, da bo splošna kurija dobro zastopana v deželnem zboru, naj glasuje zanj.

Delegacije in Berchtoldova politika.

Govornik za govornikom se je oglašal v odseku za zunanje zadeve v avstrijski delegaciji, ki je bila politika grofa Berchtolda na razpravi. Govornik za govornikom je kritiziral to politiko, in če se je grof Berchtold kaj brigal za delegacije, ko se ni bil odgovoren minister, se mu je ta debata morala zadržati žudna. Kajti toliko neugodne kritike se v delegacijah še nikdar ni slišalo o očitni politiki.

Grofa Berchtolda so pustili v debati na cedilu vsi, razun par veljakov iz gosposke zbornice. Nikjer ni bilo zadovoljnosti, nikjer ni bilo odobravanja. Grajali pa so njegovo taktiko, njegova dejanja in opuščanje potrebnih dejanj na vseh straneh, Slovani in Nemci, meščanski delegati in socialisti, in celo nekateri aristokratje iz gosposke zbornice. To je bilo tako nenavadno v avstrijski delegaciji, ki je bila zaradi svoje krotkosti znana po vsem svetu, da bi bila ta kritična debata vsakemu količkaj občutljivemu ministru popolnoma zadostovala za poslovitvev.

Se enkrat se je v sliki razvila vsa preteklost od izbruh balkanske vojne. Oživel se je spomin na vojno hujskarijo, ki se je oglasila, čim je postalo očitno, da pojejo balkanske armade proti Turkom. Zableščal se je sijaj bahavost izrečenega načela status quo, ki je izginil v pogrezu, čim so ga prekrizale od Berchtolda nepričakovane balkanske zmage. Osvežila se je istorija groteskno tragikomične Prochaskove vere. Kakor v kinematografu so šle še enkrat med našimi očmi po vrsti burke in intrigantske igre: Albanija, Drač, Prizren, Djakovica, Peč, Lovčen, parnik Skodra, pater Palčić, Skader, Črna gora, pomorska demonstracija, mobilizacija, Sijistrinja, Rumunija, bolgarski protektorat, Ovrče Polje, buhareški mir, revizija, blamaža; ne ena blamaža, ampak neskončna vrsta blamaž, ki so sledile vsakemu kričavemu žuganju, vsaki akciji, vsaki taktični potezi, vsakemu očitnemu članku.

Se enkrat se je v mislih in besedah obnovilo tavanje iz skrajnosti v skrajnost, iz mirolnosti v bojevost in iz bolevosti v mirolnost. Vrnili so se pogledi v Rusijo, proti kateri smo mobilizirali, kamor smo pošiljali posebnega odposlanca, odkoder smo poročali o atentatu, katerega ni bilo, kjer smo se dali blamirati od svojega poslanika; v Rusijo, s katero smo po dolgih mesecih mrzličnega sumničnega in vojnega pripravljanja nekaj časa sodelovali zaradi Stipa, Kočane in Kavale, dokler nismo zagodrnjali, da nas je vodila za nos. Razmerje med nami in Bolgarsko med nami in Rumunijo, naše zakulisne igre v Nemčiji in nemška nezadovoljnost z nami — vse to smo še enkrat slišali; in vsem tem spominom je sledila sodba: Naša zunanja politika ni imela cilja, naša zunanja politika je bila draga kakor zlato, pa slaba kakor cestni prah, naša zunanja politika je postabljala položaj države na vse strani, naša zunanja politika je zastupila naše gospodarstvo.

V tej smeri se je razvijala debata v zunanjem odseku. Grof Berchtold je moral neprenehoma vstajati in zagotavljati, da ni bilo tako hudo. Govoril pa je besede in besede, kajti z dejanji in z rezultati ni mogel ovreči očitkov, ki jih je moral poslušati. In po taki debati ni mogel nepristranski poslušalec pričakovati nič drugega, kakor da izreče večina grofa Berchtoldu nezaupnico. Saj ni mogoče, da bi tisti ljudje, ki devljejo vso ministrovno politiko v nič, izrekli temu ministru zaupanje in pri glasovanju odobrili, kar so v razpravi obsodili.

Toda kaj ni mogoče v Avstriji?

Stev. 686.

Cenjenemu uredništvu dnevnika „Zarja“

v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8.

Z ozirom na članek, ki je izšel v Vašem listu št. 686 z dne 18. septembra 1913 pod naslovom: **Cigav je Lajh?**, prosim podpisani deželni odbor, da v zmislu § 19. zakona z dne 17. decembra 1862., drž. zak. št. 6 iz leta 1863., objavite v postavno določenem roku sledeči uradni popravek tako glede prostora uvrstitve kakor glede črk na popolnoma isti način, kakor je bil natisnjen uvodoma navedeni članek:

Ni res, da ima deželni odbor obveznosti napram Tomažu Pavšlarju, ampak res je, da nima deželni odbor kranjski napram Tomažu Pavšlarju prav nobene obveznosti.

Ko se je govorilo o proračunu zunanega ministrstva, se je pokazal ves efekt ostre kritike v tem, da so trije meščanski delegati glasovali proti dispozijskemu skladu, tako da je bil, ker so socialisti sploh gasovali proti celemu proračunu, dispozijski sklad sprejet z dvajsetimi glasovi proti šestim.

To nesrečo seveda prenese tudi grof Berchtold, ki je že davno pokazal, da njegova koža ni tako nežna, da bi občutila tako rahlo praskanje. S tem rezultatom je naš slavni minister visoke politike lahko popolnoma zadovoljen.

Razume se, da ni bilo v tem glasovanju nobene logike in nobene doslednosti. Ali v avstrijski delegaciji se človek tudi takemu pojavu ne sme čuditi. Gospodje pač niso tako enostranski, da bi se moralo njih glasovanje vjemati z njihovimi govori. Dobre duše hočejo dati vsakemu nekaj: Ljudstvu besede, ministru pa proračun. Ali od besed ne bo ljudstvo nič imelo, proračun pa bo moralo plačati. In Berchtold ve zdaj, pri čem da je. Če pride še enkrat podobna situacija, se brez skrbi lahko zopet posluhuje takih sredstev in enake taktike; zakaj gospodje so mu dali znamenje, da se mu nikdar ni treba bati njihovega glasovanja.

Ako pretehta ljudstvo ogromno škodo, ki mu jo je prizadela politika gospoda Berchtolda, mu mora vzkipeti srd vpricho takega ravnanja gospodov delegatov. Ali pomagano mu s tem ne bo. Prvi vzrok takega norčevanja tiči v delegacijah samih. Ta institucija, ki naj bi predstavljal nekakšen vrhovni parlament, ne da bi imela glavno parlamentarno vsebino, jemlje ljudstvu vsak vpliv na zunanjo politiko ter poriva v najvažnejših vprašanih parlament na stran.

Državni zbor voli člane delegacije po deželah. S tem je popolnoma premaknjen tisti položaj, ki velja v poslanski zbornici; stranke niso v delegaciji zastopane v tistem razmerju, ki obstoja v parlamentu. Povrh tega pa pridejo v delegacijo tudi člani gosposke zbornice, ki izbirajo še zadnja znamenja ljudskega zastopstva.

Zahteva prebivalstva mora torej biti ta, da se odpravijo te delegacije, pa da se zlasti prepusti odločevanje o tako važnih rečeh ljudstvu. Kajti bremena zunanje politike mora nositi prebivalstvo, škoda slabe zunanje politike trpi prebivalstvo, zato je le pravično, da naj tudi o zunanji politiki odločujejo narodi sami po svojih izvoljenih zastopnikih. Zunanja politika je preveč kočljiva reč, da bi mogli široki sloji mirno gledati, kako jo par ljudi vodi na škodo vsega ljudstva. Kakor mora v konstitucionalni državi prebivalstvo samo odločevati o notranji politiki, tako mora tudi o zunanji veljavno sklepati. Če mora v takih rečeh držati jezik za zobmi, tedaj je vsaj za polovico notranjih zadev njegova moč uničena, ker se zunanja politika ne more meni nič tebi nič ločiti od notranje in nasprotno.

Dokler mora ljudstvo igrati gluho nemca v vprašanih, ki se tičejo našega razmerja do drugih držav, je v ustavnosti več fraze kakor resnice. Ljudstvo, ki si je znalo priboriti splošno in enako volilno pravico za državni zbor, je pa že toliko zrelo, da sme zahtevati pravico vpliva na reševanje vprašanja, kako naj živimo s svojimi sosedji. Zato pa je treba, da postane državni zbor res pravi ljudski parlament, ki v svojem delokrogu veljavno sklepa o vseh rečeh, ki se tičejo ljudske kože. Izvršitev te zahteve je odvisna od zavednosti, od odločnosti in od bojevitosti širokih ljudskih slojev.

Dalje ni res, da je dr. Lampe obtožnico proti Tomažu Pavšlarju podpiral s strokovnjaško izjavo, v kateri da je pital Pavšlarja s primki »psihopat«, »priraknjene«, ampak res je, da ni podal deželni odbornik dr. Evgen Lampe glede Pavšlarja nobene druge izjave kot ono, ki se je poslala z dopisom deželnega odbora kranjskega z dne 10. junija 1911 št. 369/pr. predsedstvu porotnega sodišča v Ljubljani in ki se glasi doslovno tako-le: »Glede na trditve, ki so se izrekle pri porotni obravnavi v zadevi Glavne posejilnice o moji osebi, izjavljam sledeče: Na množestvilne ustne in pismene prošnje

Pavšlarjeve, naj bi dežela kupila njegove projekte, sem mu jaz vedno odgovarjal sledeče: »Ker Pavšlarjev projekt ni popoln, ampak ima še mnoge bistvene pomanjkljivosti, ga deželi sploh ni mogoče kupiti. Tudi če bi bil projekt popoln, bi bila vsota, ki jo Pavšlar zahteva, tako pretirana, da o njej niti ni mogoče obravnavati. Sicer sem mu pa vedno zagotavljal, da dežela nobenih projektov ne kupuje, ampak po svojih tehnikih izdeluje samostojne prejetke in bi mogla kupiti samo v resnici obstoječe vodne pravice in objekte.«

Kake nakupne svote od strani dežele mi vsled tega tudi nikdar nisem imenoval.

Dr. Evgen Lampe, dežel. odbornik.

Stev. 718.

Cenjenemu uredništvu dnevnika „Zarja“

v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8.

Z ozirom na članek, ki je izšel v Vašem listu št. 718 z dne 25. oktobra 1913 pod naslovom: **Večina in manjšina v deželnem zboru**, prosim podpisani deželni odbor, da v zmislu § 19. zakona z dne 17. decembra 1862., drž. zak. št. 6 iz leta 1863., objavite v postavno določenem roku sledeči uradni popravek tako glede prostora uvrstitve kakor glede črk na popolnoma isti način, kakor je bil natisnjen uvodoma navedeni članek:

Ni res, da je stanje melioracijskega zaklada skrivnost, ampak res je, da je deželni odbor podal o stanju deželnega melioracijskega

Ni res, da so se vršile pri »tej« kupčiji nepravilnosti, ampak res je, da se med deželnim odborom vojvodine Kranjske in Tomažem Pavšlarjem iz Kranja ni sklenila sploh nobena kupčija in se torej tudi niso vršile nobene nepravilnosti.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, dne 28. novembra 1913.

Za deželnega glavarja:

Lampe.

Še k cilju!

(Iz krogov goriškega učitelstva.)

Umazan osebni pamflet je odložil nekdo v »Soči« dne 22. t. m. pod naslovom »K cilju«. Je precej dolga štrena, ker se je lotil pisec na omejen način neljube osebe mesto stvari. Zaradi plitvosti in neokusnosti takega pisarjenja ne bi niti reagiral, če ne bi postal član kar na dveh, treh mestih stvarnejši, če ni morda ta beseda že previsoka. In še zato pišemo danes, da vsakdo ve, da ne bomo ostali dolžni odgovora nikdar in nikomur.

Originalna panacea je piscu takozvana tržaška politika, složno delo, ki rodi tako lepe sadove. Gospodarske kaj ne in predvsem veliki kapital, naroden seveda! Naše banke, naši možje, ki so jih zamislili! Kakor da bi imel kdaj velekaptal kaj drugega pred seboj kot profita. Kako velikodušen je, da se vrže na tak važen in dobičkanosen trgovski emporij kot je Trst. In če je to največ zadnjih petnajst let, potrjuje zgolj dejstvo, da je država začela z dviganjem omega ozemlja, ki ga je prej zanemarjala, da ga je zvezala z novo železniško progto z zaledjem in da skrbi za obširno moderno luko ter ga tudi drugače neguje. Bodimo le brez skrbi: Kapital ima že svoje tipalnice, s katerimi poišče ugodna solidna tla, ima že natančno kontrolo, kam se denar z lahkim srcem položi, da bo nosil bogate dobičke. To je prvo in zadnje. Kapital ne gre za narodom kot takim, ampak le sam za seboj. Če rastejo v Trstu banke, ni to naroden pojav, ampak vse kaj drugega; kdor pa je bankam pomagal k življenju v tem mestu, je storil to deloma iz spoznanja in razumevanja razvoja, deloma iz lastnega interesa, če ni prišla iniciativa od drugod. Večinoma češki kapital je danes ta »slovenski« kapital v Trstu, ki je pred kratkim očital v listih po enem svojih plačancev, da smo mu vse premalo hvaležni. Saj vemo, da je šlo to komu k srcu, dasi je bridka resnica, da iščejo banke ravno malega vložnika, ki ga zadovolje za nizko obrestno mero, da imajo same visoke dividende. Ta denar je potem seveda za malega moža izgubljen; vso njegovo korist pa absorbirajo le velika podjetja ki imajo z bankami stalne stike. Ali ni to važen proces na škodo najnižjih slojev, ki nimajo nikakršnega kredita pri bankah, ali ni to gospodarsko utesnjevanje širokih slojev, da izgubljajo istočasno tudi politično? In potem se seveda šteje komu v zaslugi, da je bil dober podajač, ko je iskal kapital profitov, nadevši si sleparsko narodno masko, ko je šel na pohod tja, kjer je vnaprej videl svoj in samo svoj blagor.

In kako je drugače organizirano slovensko gospodarstvo v Trstu, če izvzamemo denarne zavode? Saj je vse čisto liberalno prepuščeno poedinim boljšim ali slabšim osebam, ne da bi se količkaj mislilo na združništvo. Če pa je kje zrastle konsumno društvo ene ali druge vrste, je zrastle takorekoč samo iz sebe in morda celo protie namenom in interesom prvih narodnih mogetcev v dotičnem kraju. To je potem slavljeno složno delo.

Kako je kulturelno? V Trstu so nekatere šole neomejeno v slovenskih rokah. Nekatere so dobre, a o nekaterih trde celo strastno narodni možje, da so Potjomkinove vasi. Zakaj? Ker ni zdravega, konkurenčnega izbora učnih moči, dasi jih ima Trst na razpolago in izvrstnih. Gledalščice? Zevajoča rana. Lascivnosti, nižje in nižje; včasih sicer kaj resnejšega, a nivo ostane, ker je potrebno, da se presoja umetnost od trgovske strani. Kje je ostala ona velika mislija, ki naj bi jo nosilo slovensko tržaško gledališče?

To so samo primeri, sine ira et studio. A čim dalje hoče kdo raziskovati, tem več se pred njim odpira; le dotakniti se dejstev, pa že narastejo pod roko poglavja. O vsakdanjem političnem vrvežu niti govoriti ne! Vedno bolj pereča vprašanja se dvigajo nad slovenskim Trstom, vedno glasnejše odmevajo klci. Saj je Trst že zdaj v tekmovalni borbi z Ljubljano in bo kdaj tudi težišče našega gibanja in središče rasti. Toda komaj so se pojavili pričetki diferenciranja na tem ozemlju, že niso vodilni možje več dorasti svojim nalogam; kot povodenj jim rasto tisoči čez glavo, rasto potrebe in interesi teh tisočev. Premišljeno hujskajo voditelji že danes in groze s terorizmom, a doslegli ne bodo ničesar ne z enim ne z drugim, tako so danes znamenja. Vprašamo le, kaj bo sledilo? Zato naj se nam ne prihaja z zgledi iz Trsta; le površen pogled nam kaže, da se polagoma, a zanesljivo ruši složno delo v tržaški politiki. In razvoj bo rušil dalje. Takšna je tržaška bajka.

II.

V »Soči« je govor o Susteršič-Lampetovem biču. Drastična primera. A pri nas je stvar vendar le nekoliko drugačna:

Imamo okrajne šolske svete in ti so pri nastavljanju učnih moči merodajni; deželni šolski svet ima pravzaprav le odklonilno pravico. Kako se pa tupatam v okrajnih šolskih svetih prakticira? Vemo, da so odklonili marsikatero izvrstno učno moč samo zato, ker je kdo le sumničil, da je klerikalnega mišljenja; posebno iz polpretekle dobe v goriškem okraju se sliši marsikaj in bi se našlo še veliko več, če bi se le hotelo nekoliko poiskati. Ali ni to v bistvu enaka morala kot na Kranjskem s to razliko, da se tam preganjajo liberalni učitelji? In o palici smo slišali pred ne davnim časom, o palici, s katero je bilo treba ukrotiti opozicijo pri zborovanju gor. okr. učitelj. društva. Zdi se, da je bila palica pogostokrat dvignjena celo v gor. okr. šolskem svetu. Bič in palica, saj je to identično. A boli bolj, če je dala udarec pest stanovskega tovariša in ne roka osebe, ki je imela pred očmi interese stranke in ljudstva.

Realno naj bo učitelstvo, tako se nam govori, in naj nastavlja hrbet kolikorkrat se bo komu poljubilo udariti. Naj računa vendar z danimi razmerami! Zdaj mu je dobro in prijetno, vsega ima v izobilju. Gorje pa, če bo poslušalo »mokraškega« sanjaca, gorje učitelju in narodu! Internacionala bo požrla vse skupaj in učiteljsku ne bo mogoče nikdar več regulirati plač. Ne učitelja in naroda ne bo več, samo internacionala bo še in svet se bo zagugal v tečajih v tisti uri. In strašno bo. Naj ostane rajne učiteljsku realno, da se vsemu temu izogne, naj ne klati zvezd z neba, kot jih je doslej. Realnost je prvo.

Se pred kratkim je pridno agitiralo za samostojne kandidate na Goriškem; agitacija je uspela in v deželni zbor je prišla vrsta narodnih mož. Učiteljsku je s tem računalo in imelo najboljša apanja. Upravljeno. Z ene samo potezo bi bilo lahko že danes enako bukovinske-mu, ki je plačano kot uradništvo zadnjih starih razredov. In če se je učiteljsku oglašale, je pač računalo z danimi razmerami, s tem torej, da je deželni zbor v trenutku neklerikalni in da bo pozneje kdaj vsak klic prepoznal. Zdi se nam, da je to skrajna realistika. Toda ne. Prišel je deželni odbornik, ki je še včeraj obljubljal učiteljsku zlate gradove, če bo šlo zanj v volilni boj ter je povedal ex cathedra, da je učiteljsku v primeri s sodniškim stanom pre-

placano; prišlo je glasilno stranke, ko je bilo že naravnost izjavljeno, z vodenim uvodnikom. Kaj pomeni to »k cilju«? Povejte gospodje! Prevar smo sili; če govorimo, smo h govoru prisiljeni. »K cilju«, to je pojem brez vsebine; manj določeno se že niste mogli izraziti. Dobro šolo, tako pravite, zna ljudstvo ceniti in dobrega učitelja bo tudi plačalo, menite. Torej je učitelj do danes slab, a šola ne vrši svoje naloge?! Tako logika, kaj ne? Ne, mislili ste drugače: Učitelj nas je postavil v sedlo, učitelj naj nas zdaj drži v njem! Če boš pridren boš kaj dobil, bo že ljudstvo dalo. Protestne shode bo sklicalo, ker se nočejo učitelstvu zvišati plače, nezaupnice bo izrekalo poslancem, ker nočejo raztegniti šolske dobe na deset, na dvanajst let.

Dnevne beležke.

— Danes je dan volitve v splošni kuriji. V nekaterih krajih bo oddajanje glasov že zaključeno, ko pride ta list čitateljem v roke. V nekaterih traja volitev dalje. In tam pozivamo še enkrat vse sodruge in somišljenike, naj zastavijo vse sile, da izpolnijo svojo dolžnost. Zlasti velja to za Ljubljano, kjer je položaj tak, da postane vsak glas lahko važen. Ako bi se doseglo, da odpošlje splošna kurija v Ljubljano socialnega demokrata v kranjski deželni zbor, bo to začetek nove dobe v kranjski deželi, kajti socialno demokratičen poslanec prinese v zbornico v deželni dvorcu take nove elemente, da bo moral ta zbor hote ali nehoti posvetiti doslej povsem preziranim vprašanjem toliko pozornosti, da pače vsled tega cel kup zaplotne politike pod klop in se dvigne delo deželnega zbora nujno na višjo nivo. S socialno demokratičnim zastopstvom pridejo pred vsem doslej zamarnjena delavska vprašanja na red, zakaj že politična konkurenca bo zadovoljala, da bodo tudi nasprotni stranke izkušale vsaj v nekaterih rečeh ugoditi opravičnim zahtevam delavstva. Samo po sebi je razumljivo, da imajo nastavljeni in uslužbenec vsake vrste v socialni demokraciji najzanesljivejšo zagovornico; kajti naša stranka jih smatra za delavce, ker morajo prodajati svojo delovno moč in so odvisni od gospodarsko močnejšega delodajalca, naj je to privaten podjetnik, dežela ali pa država. Učiteljstvo pridobi v socialno demokratičnem poslancu krepko oporo, kajti kakor cenimo naša stranka šolstvo, tako uvažuje od nekdanje potrebe v pedagoškem zbiru sposobnega in v gmotnem oziru zadovoljnega učiteljstva, ki lahko poda otrokom ljudstva zdrave temelje izobrazbe. Vsi sloji, ki čutijo teže draginje, lahko glasujejo za socialno demokratičnega kandidata, ki bo nastopal za vsa sredstva, s katerimi je mogoče poceniti živila. Komur je za kulturo, bo izmed vseh ljubljanskih kandidatov najprej volil socialno demokratičnega, ki je po svojem programu zavezan, da pospešuje vsa vprašanja prave kulture in se je nanj v tem oziru tudi zanašati. Kdor želi napredka, more glasovati le za socialnega demokrata, kajti napredek potrebuje vedno novih nagonov; v ničpremenjenih razmerah je napredek izključen. Vsi razlogi pripočajo izvolitve socialnega demokrata. Zategadelf naj vsi somišljeniki še te zadnje ure porabijo za marljivo delo.

— Pri okrajnem sodišču se danes ob 5. popoldne v razpravni sobi št. 50 nadaljuje razprava proti našemu odgovornemu uredniku sodne druge Etbin Kristan u vsled ovadbe deželnega odbora, ker je »Zarja« odklonila objavo dveh popravkov. Prva obravnava je bila že v soboto. Ker pa je bilo vabilo dostavljeno sodni Kristanu komaj pet ur pred obravnavo, medtem ko zahteva zakon za obtožnico najmanj 24 ur za pripravo, je sodrug Kristan protestiral proti obravnavi. Sodnik je protestu ugodil in preložil razpravo na današnji dan.

— S seje deželnega odbora dne 28. novembra. »Glasbena Matica« in »Ljubljana« naj v treh tednih sporočiti, pod kakimi pogoji ste voljni prepustiti svoji glasbeni šoli deželi. »Glasbena Matica« naj napravi tudi offero za prodajo svojih hiš. Predlog dr. Trillerja, naj se zadnje imenovanemu zavodu dovoli vsaj ista časna podpora, kakor »Ljubljani« propade v tretjič. — Društvu »Angel varuh« v Spodnji Siskici se dovoli z večino glasov stalna letna podpora 2000 K. — Muzejskemu društvu se izplača za doslej muzejski knjižnici odstopljene knjige 1500 K. — Deželni banki se dovoli, da zalaga za svoje komitetne kavcije in vadje v lastnih zastavnih listih in komunalnih obligacijah. Vojno in železniško ministrstvo sta temu že pritrčila. — Za ubožne kranjske učence in učence na c. kr. obrtni šoli v Ljubljani se določi za leto 1914. 15 ustanov in sicer 5 po 160 K, 10 po 150 K. Prošnje je vložitv takoj na deželni odbor. — Za zboljšanje pašnikov v Podgori (pol. okraj Kočevje) se dovoli 30% prispeljka, za regulacijo občinske poti v Luči (občina Selce na Skofjo Loko) 33%; primerna podpora se zagotovi tudi za zboljšanje občinskih poti v Davči (občina Sorica). Korrektura ceste Podrast-Petrovbrdo nad Železniki se ima izvršiti zgolj z uporabo domačih delavcev. — Slap Hublja na Vipavskem se ima rezervirati za vodno preskrbo vipavske doline in event. v industrijske svrhe. Dežela vsled tega ne bo dovolila uporabe te vode za goriški vodovod. — Za občino Predvor nad Kranjem se projektira skupinski vodovod, ki naj sega od Čemšenika do Bernika. — V Gričljah se napravi brod čez Kolpo, ki bo omogočil najkrajšo zvezo med Karlovcem in Črnomljem. — Vsled nujnega predloga posl. Ribnikarja v zadnjem zasedanju dež. zbora se sklence, da se imajo ustanoviti okrajne živinske zavarovalnice in deželno zavarovalnico. — Raznim učiteljem in učiteljicam se podelje, oziroma povišajo draginjske doklade. — Državnemu pravdnstvu in finančnemu ravnanstvu se ovadi neki trafikant v Žužemberku, ker je bajte priporočal napredne volilne letake! — Na interpelaciji dež. odbornika dr. Trillerja zaradi nezakonitega obsega dež. revizije mestne uprave, obljubi dež. glavar

Vse bo šlo križem, zaradi učiteljevih premajhnih prejemkov, seveda. Ali mi, žal, ne moremo uvideti, da bi terjalo ljudstvo za nas plačila iz hvaležnosti, če bi učiteljsko delalo za »Slovensko politično društvo« in se vse bojimo, da ne bi stopila samostojna stranka kdaj pred nas, če bo zdrava in čvrsta, kot še pred kratkim oni gospod deželni odborni. Pogumne besede rabimo in pogumno dejanje, to bo najboljši izhod na obe strani. Potem bo učiteljsko vedelo, kdo ste; a s polemikami nam tega ne poveste.

Toda kot kretine goriškega učiteljstva ne traktirajte. Zaradi sebe ne, nam to ni v škodo. Svetujemo vam nujno, da plitve in smešne osebne napade (»Soča« št. 106) enkrat za vselej opustite. Zgrešena metoda je to.

odgovoriti na prihodnji seji. — Končno večina dež. odbora odobri naknadno popravkarsko akcijo predsedstva ter sklence na predlog dr. Zajca, da naj se tudi še vnaprej naprednim listom pridno pošiljajo popravki.

— Sobotni »Slovenec« se zaletava v socialno demokratično stranko, da je veselje. Nekoliko klatter dolg članek in cel kupček notic je posvetil socialni demokraciji, vse da bi mogel dokazati, da katoličan ne more voliti socialnega demokrata. Saj je res, da tak katoličan, kakršnega si misli katoliško glasilno, ne more biti socialni demokrat; zakaj po klerikalnih žetljah bi moral biti katoličan ovčica, ki nič ne misli in gre v klavnico tako dobrovoljno, kakor da jo žene na rajsko pašo. Klasično pa je »Slovenec« dokazovanje. Seveda rolni na vse pretege in premetava socialistične voditelje kakor žoge. Oba Kristana sta brezverca. Vsi socialistični voditelji sploh so brezverci. Čudno, da še ni povedal, kako šturmajo cerkve, kako požigajo farove, peko škofe na raznju in delajo golaš iz nun. Očitno dela to pobožnemu listu veliko veselje, pa ne vemo, zakaj mu ne bi privoščili te zabave, ki nikogar ne boli. Vsaj nas prav gotovo ne. Kdor je zavezan, da bere klerikalne časopise, dobi trdo kožo in dober želodec. In kdor ne bi znal prevajati, ne bi bil sposoben za boj proti klerikalizmu. Ze Heine je dejal, da mora brčiti po blatu, kdor se hoče bojevati s to družbo, in vsak hlapec ve, da ne diši prijeto, kadar snaži hlev. Kdor se je lotil protiklerikalnega dela mora biti utrjen za vse neprijetosti. Naravost neumen pa bi bil človek, če bi se razburjal, kadar rogoviljo z vero. Kajti prvič jim je samim za vero toliko kolikor za lanski sneg, drugi pa ve že teta Urška, da begajo ljudi z vero le zato, da bi odvrnili pozornost od svojega protiljudskega počenjanja. Sicer pa je za razvoj socialne demokracije na Slovenskem le dobro znamenje, da se mora »Slovenec« tako truditi proti nam. Naj ga Bog potolaži za pot, ki ga preliva ob tem težkem delu.

Štev. 724. Cenjenemu uredništvu dnevnika »Zarja« v Ljubljani. Frančiškanska ulica, št. 8. Z ozirom na notico, ki je izšla v Vašem listu št. 724 z dne 3. novembra 1913 pod naslovom: »Koncesija za Zavrnico«, prasi podpisani deželni odbor, da v zmislu § 19. zakona z dne 17. decembra 1862., drž. zak. št. 6 iz l. 1863., objavite v postavno določenem roku sledeči uradni popravek tako glede prostera uvrstitev kakor glede črk na popolnoma isti način, kakor je bila natisnjena uvodoma navedena notica: Ni res, da se je »Slovenec« ozir. deželni »nadležnik«, dr. Lampe debelo zlagal, ko je 9. oktobra poročal, da je dobila dežela Kranjska koncesijo za dela na Zavrnici in da je poljedelsko ministrstvo zavrnilo ugovore družbe Leykam, g. Pavšlarja in g. Reva v Mostah, ampak res je, da se ni zlagal niti »Slovenec« niti deželni odbor, dr. Evgen Lampe, ko je 9. oktobra poročal, da je dobila dežela Kranjska koncesijo za dela na Zavrnici in da je polj. ministrstvo zavrnilo ugovore družbe Leykam, g. Pavšlarja in g. Reva v Mostah. Ni res, da je polj. ministrstvo deželi dalo le pogojno koncesijo in naročilo deželnemu odboru, da se mora prej poravnati z družbo Leykam, z g. Pavšlarjem in g. Revom, ampak res je, da je c. kr. poljedelsko ministrstvo z razpisom z dne 5. oktobra 1913 št. 39960 popolnoma in brezpogojno zavrnilo pritožbe akcijske družbe Leykam - Josefstal na Dunaju, Tomaža Pavšlarja iz Kranja in Alojzija Reva iz Most, ni pa naročilo deželnemu odboru, da se mora z navedenimi pritožniki poravnati. Ni res, da so »deželni kristjani« zamolčali in utajili, češ, ko je letos poletni poljedelsko ministrstvo dvakrat — enkrat brzojavno, drugič pismeno — prepovedalo nadaljevanje dela na Zavrnici, ampak res je, da c. kr. poljedelsko ministrstvo na Dunaju ni nikoli niti brzojavno niti pismeno prepovedalo nadaljevanja del pri zgradbi deželne električne centrale na Zavrnici. Ni res, da grade (»deželni kristjani«) nabilnik, čeprav nimajo za to najmanjše pravice, češ ker bi morali pritrčiti zgradbi nabilnika vsi lastniki vodne sile na Savi, ampak res je, da se ne gradi nabilnik brez oblastvenega dovoljenja, temveč na podlagi razsodb c. kr. okrajnega glavarstva v Radovljici z dne 12.9. 1912 št. 19.291 odnosno 14/9. 1912 št. 19103 oziroma c. kr. deželne vlade z dne 29/5. 1913 št. 1280 ter c. kr. poljedelskega ministrstva z dne 5. oktobra 1913 št. 39960. Ni res, da (»deželni kristjani«) še pravomočne koncesije nimajo, ampak res je, da je koncesija za zgradbo deželne električne centrale na Zavrnici že pravomočna. Ni res, da je g. deželni predsednik baron Schwarz slep in gluha za »sleparije«, ki da jih »uganja« deželni odbor, ampak res je, da deželni odbor ne uganja sploh nobenih sleparij. Od deželnega odbora kranjskega. V Ljubljani, dne 28. novembra 1913. Za deželnega glavarja: Lampe.

— Dramatična šola slovenskega gledališča. Vsi oni, ki so se priglasili v šolo, se berejo danes ob pol osmih v gledališki dvorani (drugo nadstropje), da se pomenijo radi učnih dni in ur. Kdor se misli še priglasiti, naj stori ob tej priložnosti še danes. Opozarjam na to, da bom sprejmal med letom le čisto izjemoma nove učence, ker metoda, po kateri se bo poučevalo, ne dopušča, da bi kdo zamudil začetne ure. — Milan Skrbinšek.

»Ljubljanski društveni orkester« koncertje danes pod vodstvom gosp. Bogomila Černyja v restavraciji Auer, Wolfova ulica. Začetek ob 8. Vstopnina 40 vin. Za mnogobrojni občisk se priporoča odmor.

— Cene govejega mesa v Ljubljani se znižajo s 1. decembra t. l. v mes. prodajalnih po naslednjem tarifu: I. vrste meso kg od 1 K 92 v na 1 K 80 v; II. vrste meso kg od 1 K 72 v na 1 K 60 v in III. vrste meso kg od 1 K 48 v na 1 K 40 v.

— Z Jesenic nam pišejo: V soboto večer smo imeli tukaj sijajno obiskano volitev v hotelu »Kolodvor«. Dvorana je bila skoraj premajhna za vse udeležence, katerih velik del je moral stati v taki gneči, da je bilo komaj dihati. Poročal je sodrug Etbin Kristan o deželnem zboru in o deželnozbornih volitvah. V svojem govoru, ki je trajal čez dve uri, je podal plastično sliko deželnega gospodarstva, pobil razne laži nasprotnikov in krepko utemeljil potrebo socialno demokratičnega zastopstva v deželni zbornici. Dasi je bilo na shodu tudi več nasprotnikov, ki so pred zborovanjem obljubovali da bodo govorili, se vendar na večkratno vabilo predsednika nihče ni oglašil za besedo. Shod je vnovič pokazal, da je socialna demokracija na Jesenicah utrjena in ji noben vihar ne izruje korenin.

— Utonil je. Iz Sore poročajo: V torek, dne 25. t. m., okrog desetih zvečer je zašel v jez Matevž Simičeve žage Tine Kalan, mizar, ko se je vračal od dela. Zjutraj so ga potegnili mrtvega iz vode.

— V Savi je utonil. Včeraj popoldne ob 4. je utonil šletni deček Franc Blas, vulgo Zajčev iz Tomačevega. Več dečkov se je igralo ob Savi, kjer so ilovnata tla in Blas je izpodrsnelo. Preden so prišli ljudje, je bil Blas mrtev. Bil je učenec I. razreda.

— Rad ima vsak čajico kave, bodisi zjutraj, po kosilu ali popoldne. Seveda pa mra biti kava res dobra! Najboljšo kavo napravite, če ji pridenete Kolinske kavne primesi, ki je po soglasni sodbi vseh gospodinj najizvrstnejši kavni pridelek. Kavi da nedosežen okus, prijeten vonj in lepo barvo. Obenem je Kolinska kavna primes tudi pristno domače blago, edino te vrste. Iz navedenih dveh vzrokov jo vsem našim gospodinjam kar najtopleje priporočamo!

— Kinematograf »Ideal«. »Nebeški ogenj«, igrokaz v 4 delih, se bo predvajal jutri v kino »Idealu«. Mnogo smeha zbujata veseloigra »Nepravi biseri« in posebno ugaia drama »Tri kaplje strupa«. Danes zadnji dan. V petek Psylander v veseloigri »Nelly se zaroči«. V soboto velika senzacija, francoska veseloigra v treh delih »Vojvodinja Crevetska«.

Idrija.

— Dobri časi se obetajo delavstvu c. kr. eraričnega rudnika. Več časa sem se že mudi v Idriji nek višji uradnik od ministrstva. Notira si na licu mesta zaslužke delavcev. Po njegovih izjavi zaslužijo delavci v Idriji dobro. Finančno ministrstvo pa nima denarja in živo srebro je v ceni zelo padlo. Take besede visokega uradnika ne pomenijo nič dobrega. Delavci, vsi v organizacijo! Boj Vas čaka in pomagati si boste morali le sami.

— C. kr. davčni urad v Logatcu proti socialistični Idriji. V Idriji ima po novem plačilniku nad 300 delavcev predpisano osebno dohodnino. Za leto 1913 pa je davčni urad delavcem predpisal osebne davke toliko časa zavlekel, dokler niso bili volilni imeniki vključeni. Sedaj, ko so delavci za šest let oropani volilne pravice v mestni kuriji, pa že pridno raznašajo plačilne pole za osebni davek. To je čividno namenoma napravljeno v korist klerikalni ali pa liberalni stranki ali pa obema skupaj, saj dobro vemo, da pri tem odločujejo razni gospodje, ki so vse druge, samo prijatelji socialistov ne. Delavci, volilci! Maščujte se nad to lumparijo! Pokazite na dan volitev v mestni kuriji, da Idrija ne pezna ne Arkota, ne Gangla, temveč edinole socialno demokratičnega kandidata.

Koroško.

— Samomora. Iz Celovca poročajo: V soboto ob treh popoldne so našli prižigalca svetilke na državni železnici Micka obešenega v kleti poslopja državne železnice. Dejanje je storil najbrže iz strahu pred kaznjivo. V petek zvečer je pa skočila v kanal Lend bivša gostilničarka Seebacher in je utonila. Truplo so dobili in prepejali v mrtvašnico.

— Aretirali so v Borovljah 32letnega, že večkrat kaznovanega puškarija Albina Wiesnerja, ker je zlorabljal neko šletno šolarico.

— Najdeno okostje. V Julijskih Alpah so našli, kakor poročajo iz Beljaka, skelet, na katerem so še precej dobro ohranjeni gorski, težko podkovani čevlji. Tudi je ostalo še nekaj obleke. Nekateri so mnenja, da je to skelet dunajskega turista, asistenta Južne železnice Otoņa Gschlalda, ki se je ponesrečil pred 11 leti in katerega kljub daljšemu iskanju niso mogli najti. Čevlje in dele obleke so poslali Gschladtovemu očetu na Dunaj, če bo morda spoznal predmete kot lastnino svojega sina.

— Pobje. V Malem Šentvidu je sunil med pretepom nekdo z nožem hlapca Tomaža Wasertheurerja v desno uho. Ostrina je prerezala uho in prdrla globoko v ušesno votlino. Mož je kmalu po dobljeni poškodbi umrl.

Umetnost in književnost.

I. — Koncert g. St. Orželskega, bivšega večletnega tenorista slovenske opere, bo v torek 2. decembra ob pol osmih v veliki dvorani »Narodnega doma«. Spored: 1. del: 1. Procházka: a) »Borne rože«, b) »Tak si lepa.« 2. R. Leoncavallo: »Romanza di Milio« iz opere »Zazà«, v laškem jeziku. 3. A. Petrov: »Kje so sanje«, v ruskem jeziku. 4. P. Čajkovskij: »Aria Lenskega pred dvojem« iz opere »Onjegin«, v slovenskem jeziku. II. del: 5. V. Gordinov: »Un di all' azzurro spazio« iz opere »Andrea

Chénier«, v laškem jeziku. 6. I. Gall: a) Serenada, b) Gondoliera, v poljskem jeziku. 7. G. Bizet: »Romanca« iz opere »Ribiči z biseri«, v ruskem jeziku. 8. Lajovic: a) »Serenada«, Procházka: b) »Zvezde žarijo«. Na klavirju spremlja g. Niko Štrifof. — Cene prostorov: Sedeži po 4, 3 in 2 K. Stojišča po K 1:20, za dijake po 60 h. Predprodaja vstopnic v trafiki gđ. J. Dolenčeve v Prešernovi ulici in na večer koncerta od 7. naprej pri blagajni. — Spored po 20 vin. istotam.

— »Glasbena Matica« priredi 14. decembra koncert s skladbami Benjamina, Gustava in Josipa Ivapica. Koncert bo v veliki dvorani hotela »Union«. Od danes dalje se dobivajo vstopnice v trafiki gđ. Dolenčeve v Prešernovi ulici.

— Ljudska operna predstava. V nedeljo popoldne ob 2. se poje Ivana pl. Zajca velika junška opera »Zrinjski«. Da se omogoči tudi širšim ljudskim vrstam udeležiti se te predstave, so cene vstopnic izdatno znižane. Vstopnina je za to predstavo taka, da jo zmore vsakdo. Za delavske sloje pa so cene sedežev na balkonu in galeriji še prav posebno nizke. Opera se uprizori neskrajšana in s istimi solisti kakor se je pela pri prvi letošnji predstavi. Naslovno vlogo poje gosp. Maks Vušković, vlogo Eve gđ. Koroščeva, Jelene ga Irma Polakova, Juranica g. Jastržebški itd., le sultana poje prvič gosp. basist Tošo Lesič, ki ga poje vedno tudi v Zagrebu. Zaradi potrebnega odmora in čiščenja gledališča se mora začeti predstava že ob 2. popoldne, da se zaključi še pred 5. Ta predstava bo torej tudi zelo ugodna gostom z dežele, ki se morejo z večernimi vlaki vrniti domov. Gostje si morejo prostore naročiti tudi z dopisnicami, ki jo je nasloviti na gospo Am. Češarkovo, Šelenburgova ulica. Slovenske starše pa opozarjamo, da je opera »Zrinjski« za mladino povsem razumljiva ter z ozirom na njen zgodovinski in rodoljubni značaj tudi prav primerna.

Slovensko gledališče. Stara »ljudska igra« Coste »Brat Martin« je snoči napolnila gledališče razun lož in občinstvo je bilo videti s to rečjo zadovoljno. Nimamo namena, da bi kalili veselje tistim, ki so se zabavali, ampak mislimo, si ljudske igre vendar nekoliko drugačne kakor tega brata Martina, ki se z leti res ni nič poboljšal. Istorija je zelo genljiva, poje se v njej, četudi le zato, da je igra s petjem, veliko se monologizira, veliko moralizira in nazadnje je še živa slika kakor na ljublj. razglednicah, medtem ko leze brat Martin pod mizo, da je poleg solza tudi nekaj smeha. Take reči najdejo še vedno hvaležne gledalce in vodstvu ni zameriti, da išče reči, ki še kolikor toliko napolnijo gladališče. Ampak žalostno je vendar, in najbolj obžalujemo igralce, ki ne pridejo do nalog, da bi mogli brusiti svoje umetniške sposobnosti. Kljub temu so se večinoma pošteno trudili. Gd. Grom je sicer vedno enak in ni bil kot Kremen nič drugačen kakor v katerikoli vlogi. Prav dobro pa je gd. Skrbinšek pogodil navihanega in vendar dobrodušnega meniha; celo pel je. Gd. Povelje je s svojo komiko neprenehoma dražil smeh. Gđca. Wintrova je kot po krivem osumljena mlinarjeva žena našla par tonov, ki so segali skoraj v tragiko. Ga. Bukšekova je bila, kakor vedno v takih vlogah, imenitna skopa klepetulja. Tudi ga. Juvanova se je kot Ksantipa in kot ukročena žena dobro odrezala. Ođčna. Gjorgjevičeva kaže, da postane porabna sila. Sicer je v tej ljudski igri veliko vlog, ki pa so pravzaprav vse epizodičnega značaja.

— »Matica Slovenska« izda za leto 1913. sledeče knjige: 1. Zabavna knjižnica. (Izviren roman Podlimgarskega: Gospodin Franjo.) 2. Anton Funtek: Tekma. (Drama, ki se je z lepim uspehom igrala v Ljubljani in v Zagrebu.) 3. Strekelj-Glonar: Slovenske narodne pesmi, 15. snopič. 4. Srbobravške narodne pesmi (o Kosovem, Kraljeviču Marku itd.) v uredništvu prof. dr. Branka Drechslerja. (Knjiga bo imela obširen uvod o motivih jugoslovanskega narodnega pesništva ter stvarjen ter jezиковen tolmač. Dodana bo praktična slovnica srbobravškega jezika za Slovence.) 5. Mencinger: Izbrani spisi, II. zv. 6. Dr. Šlelinger: Slovenska Bibliografija (zadnjih 6 let). Vse knjige bodo obsegale preko 70 tiskanih pol. torej kakih 20 pol več nego lani. S tem bogatim knjižnim darom hoče Matica praznovati svojo letošnjo petdesetletnico; obenem se nadeja, da ji ostanejo zvesti ne samo dosedanji njeni člani, ampak da ji ob tej priložnosti pristopijo še novi. Poročamo obenem, da izda »Matica Hrv.« za leto 1913. med drugim »Izbor Aškerčevih pesmi« (s filozofskim uvodom prof. dr. Bazale) in veliko zgodovino hrvaške literature.

Trst.

— Patriotično komedijo smo imeli pretečeno nedeljo v Trstu pod milim nebom. Tržaški patriotje se nič ne razlikujejo od ostalih patriotov. Svoje blago prodajajo javno in se čutijo dolžne markirati revolucijo za vsakega ustrejljenega zajca. Pretečeno nedeljo smo imeli v Trstu pravzaprav shod, ki ga je sklicalo nekako društvo za varstvo gospodarskih interesov Tržačanov. Bil je precej buren in Tržačani so se skoro vse dopoldne zabavali ob pogledu na »Tržačance«, ki so manifestirali svoje gospodarske interese. Shoda se je udeležilo kakih 1500 oseb. Od teh je bila pičla četrtilina patriotov iz vseh krogov in iz vseh delov sveta. Ostali so pripadali različnim strankam in so med shodom prepevali razne šaljne pesmi. Patriotični govorniki so govorili, kakor da so hodili v šolo k veterinarjem ali v Narodni dom. Vsaj način, po katerem hočejo zastopati interese domačinov, je popolnoma podoben onemu, po katerem se ravna tržaška slovenska narodna gospoda. Sevračstvo in boj proti regnikolom. To je bila parola na tem shodu. Da bi bila udeležba večja, je neka tržaška narodna »delavska« organizacija odpovedala svoj shod in povabila svoje pristane na imenovanu patriotični shod. Nič ni pomagalo. Patriotizem hodi rakovo pot in orišla

bo vrsta tudi na slovenske narodnjake, ki se vedno polnijo in vzdržujejo razna ital. patriotična društva. V Trstu je postal patriotizem nekaj nad vse smešnega kakor nenaravne prikazni. Po shodu se patriotije demonstrirali v zabavo tržaškim prebivalcem. Prizor je bil tem bolj smešen, ker so demonstrirali v imenu Tržačanov in za Tržačane ljudje, ki so bili podobni vsem človeškim plemenom, le ne Tržačanom. Delavci, Tržačani, bi morali biti zares pravi idiotje, da ne bi videli, da se na tak način ne dá rešiti njih gospodarska eksistenca. Sicer se je končala burka mirno in brez posebnih incidentov. Po shodu je govoril na Dunaju gospod Stürgkh in je s svojim govorom še bolj osmešil patriotični shod. Tako se godi vsem, ki hodijo v lekarno po vino.

Pobiranje davkov v Trstu. Pred nekaj meseci je bila sklenjena vlada, da bo odzvela tržaški občini pobiranje davkov in da bo to odšle opravljala sama. Tržaška občina ne pobira namreč le mestnih davkov, temveč tudi državne in one za trgovsko zbornico, na leto 21 do 22 milijonov kron. Občina je vršila delo pri pobiranju davkov vedno v redu. Zato je zavladalo povsod veliko presenečenje, ko se je izvedel sklep vlade. Začudenje se je še povečalo, ker je navedla vlada za edini vzrok svojega sklepa to, da se je občina branila pobirati davke potom pošne hranilnice. Vlada je bila že vse pripravila, da prične ob novem letu s pobiranjem davka. Sedaj pa naznanjajo, da je vlada opustila svojo namero in občina bo slejkoprej pobirala davke.

Škedenj. Kovinarsko tajništvo v Trstu je vložilo pritožbo na tržaško obrtno nadzorništvo proti kranjski industrijski družbi zaradi prekoračenja delavnega časa, ki obstoja v tem, da morajo delavci v škedenjskih plavžih v enem tednu po trikrat po 36 ur skupaj delati. Ni torej čuda, da se primeri toliko nezdov. Tudi glede na varnostne naprave obsega obtožnica tehtne reči, ki jih prepoveduje obrtni zakon. Ker pa smo prepričani, da ne storita tržaški obrtni nadzornik in kranjska industrijska družba eden drugemu nič zalega, smo sporočili to zadevo tudi državnima poslancema Pittoniju in Domesu, da intervenirata pri centralni vladi zaradi tega.

Zadnje vesti.

TISKARSKO GIBANJE.

Dunaj, 30. Nasprotje med tiskarskimi podjetniki in tiskarji se ni še nič ublažilo. Tiskarji morajo biti pripravljeni za vse slučaje. Zdi se, da hočejo gospodariti boj. Ako ne odnehajo, bo stavka po vsej državi pred prazniki neizogibna.

GALIŠKI DEŽELNI ZBOR.

Lvov, 1. Gališki deželni zbor je sklican za 5. decembra.

KONEC HRVAŠKE KRIZE.

Skerlec ban.
Zagreb, 1. Uradne »Narodne Novine« objavljajo v posebni izdaji imenovanje barona Skerleca za bana Dalmacije, Hrvaške in Slavonije. V torek bo Skerlec na Dunaju zaprišen.

Ustavne naredbe.

Zagreb, 30. »Narodne Novine« objavljajo dve naredbi, s katerima se razveljavljajo naredbe komisarja Cuvaja z dne 3. aprila 1912. In se odpravljajo preventivna cenzura za časopise ter vrača zborovalna pravica.

Volitve.

Zagreb, 1. Danes bodo razpisane volitve za hrvaški sabor.

OGRSKI DRŽAVNI ZBOR.

Brezposelnost.

Budimpešta, 30. Na včerajšnji seji poslanske zbornice se je nadaljevala razprava o tiskovni reformi, s katero hoče Tisza zadaviti svobodno časopisje. Govorili so sami opozicijski poslanci. Ker se mora rešiti polletni proračunski provizorij, se je tiskovna reforma za sedaj odstavila z dnevnega reda. V zmislu hlapčevskega dnevnega reda se je določilo, da bodo za proračunski provizorij namenjene štiri seje po osem ur; če na tehi ne bo dovršen, se napravi trajna seja, ki se ne zaključí, dokler ni proračun sprejet. — Posl. Huszár je interpeliral zaradi brezposelnosti. V Budimpešti je sedaj več kakor 50.000, po vsej deželi več kakor 100.000 delavcev brez zaslužka. Grof Tisza je odgovarjal, da je vlada ob zadnjih poplavih uvedla pomožno akcijo, storila je korake, da se zabrani odušenje z živili, dala je popraviti poškodovane ceste in železnice; v kratkem predloži poljedelski minister zakonski načrt, ki naj dovoli vladi predumje za regulacijo rek. Za investicije na državnih železnicah bo postavljenih 150 milijonov v proračun. Vlada hoče pomagati mestom pri investicijah. Vse to pa pomaga prav malo brezposelnim, ki potrebujejo že sedaj dela. Zato je stopila vlada z Budimpešto v dotiko, da se najde neposredna rešitev tega vprašanja.

DEMONSTRACIJA V BUDIMPEŠTI.

Budimpešta, 1. Socialno demokratično delavstvo pripravlja za prihodnje dni veliko demonstracijo zoper tiskovno reformo grofa Tisze, ki hoče onemogočiti ves razvoj delavskega časopisja.

IGRALNIŠKA AFERA.

Vlada vrača denar.

Budimpešta, 1. Vlada je vrnila Splošni prometni družbi 1.400.000 kron, ki jih je bil Lukacs sprejel kot podkupnino za koncesioniranje igralniške banke. Družba izjavlja, da ne stavlja nobenih drugih zahtev.

NEMCIJA NE PRENAŠA VOJAŠKIH BREMEN.

Monakovo, 30. Včeraj je ministrski predsednik baron Hertling v bavarskem dežel-

nem zboru odgovarjal na neko socialno demokratsko interpelacijo, ki je vpraševala, kakšno vlogo je igrala Bavarska pri zadnji veliki vojaški pomnožitvi. Ministrski predsednik je dejal: Skupna državna vlada je slovesno izjavila, da brez tega oboroženja ne more več prevzeti odgovornosti za varnost nemške države. Zato je bila naša dolžnost, da smo pritrldili tem zahtevam. Ne more pa biti govora o kakšni posebno vneti volji Bavarske in o tem, da bi bila izkušala pregovoriti tudi druge zvezne države. To pa lahko pravim in moram reči: V tem oboroževanju mora nastati odmor za vrsto let, kajti nemški narod ne more več prevzemati takih bremen na svoje rame.

BADENSKI DEŽELNI ZBOR.

Sodrug Geiss podpredsednik.

Mannheim, 30. Novoizvoljeni badenski deželni zbor se je včeraj konstituiral. Za prvega predsednika je bil s 37 glasovi izvoljen nacionalno liberalni poslanec Rohrhurst, ki je bil že v zadnjem zboru predsednik. Za prvega podpredsednika je bil najprej izvoljen član centra D. Zehnter; dobil je 42 glasov, in sicer so zanj glasovali konservativci in levčarji. Zehnter pa je odklonil. Nato je bil izvoljen socialni demokrat Geiss s 38 glasovi leveice. Za drugega podpredsednika je bil izvoljen naprednjak Venedey s 37 glasovi.

OFICIRJI IN CIVILISTI V ALZACIJI.

Zabern, 29. Snoči je prišlo zopet do razburljivih prizorov, katerim je sledil nastop vojaštva in številne aretacije. O povodu teh dogodkov poročajo, da je stala blizu stanovanja lajtnanta Forstnerja skupina častnikov, ko se je ravno zapirala nadaljevalna šola. Izmed mladih ljudi so se začele žaljive besede proti lajtnantu Forstnerju; nato je dal neki drugi lajtnant alarmirati stražo in z nasajenimi bajonetmi izprazniti ulico. Med aretiranimi so baje tudi nekateri sodni uradniki, ki so bili na ulici, ker je bil pravkar končan neki večji proces.

Berlin, 29. O snočjih dogodkih v Zabernu poročajo uradno: Ko so po končani vojaški telovadbi častniki odhajali domov, so civilisti kričali za njimi. Častniki so dali po neki patrolji aretirati civiliste, pri čemer se je zbrala večja množica. Ker ni bilo na mestu nobenega policijskega uradnika, je stopila straža pod orožje in se postavila pred vojašnico. Ob bobnanju se je naznanilo, da se mora ulica takoj izprazniti, češ, da se bo drugače streljalo. Mnogi se je razbežala. Ker so se medtem zbirali drugi ljudje, je straža popolnoma izpraznila ulico in se nato vrnila v vojašnico. Potem je bilo odposlanih več patrolj, da ostane ulica prazna. Vsega skupaj je bilo aretiranih 26 oseb med katerimi je baje neki državni pravdnik. Ob 9. zvečer je bil mir.

Novi izgredi.

Zabern, 30. Včeraj dopoldne so se tupatam ponovili izgredi.

Občinski svet protestira.

Zabern, 30. Občinski svet je sprejel resolucijo, ki energično protestira proti neopravičeni aretaciji približno 30 mirnih meščanov po vojaški patrolji. Naglaša se, da so morali aretiranci razun nekega sodnika prenočiti v karniški kleti in so bili šele včeraj opoldne stavljeni civilnemu sodniku, ki je takoj ukazal, naj jih izpuste. Občinski svet nujno prosi, naj se store potrebni ukrepi, da dobi meščanstvo tisto varstvo, ki mu gre po pravici. Resolucija se je brzojavno odposlala kancelarju, namestniku grofu Wedelu, pruskemu vojnemu ministru in predsedništvu državnega zbora.

DUMA IN RUSKA VLADA.

Peterburg, 30. Ponovno izvoljeni predsednik ruske dume Rodzianko je dejal v svojem nagevoru po izvolitvi: V zavesti visokega in neomajnega zaupanja velikega vladarja napram izvoljencem ljudstva, ki so po njegovi suvereni volji poklicani za zakonodajstvo, mora iti дума v popolnem miru, ki je potreben za rešitev političnih problemov, ne da bi se dala zbegati z zaprekami, odločno za uresničenjem velikih načel, ki so po volji vladarja zaznamovani v manifestu z dne 17. oktobra 1905, dokler ne postanejo kri in meso v narodnem življenju. Predvsem potrebuje naša velika in mogočna domovina trdno opisanih zakonov, ki so za vse na enak način obvezni in ko se uresničijo v manifestu izrečena načela. Duma ima sveto nalogo, združiti svoje moči, da ustvari neomajno podlago zakonitega reda in pravičnosti. — Levica je sprejela predsednikov govor z burnim odobravanjem.

Ferdinand se vrača.

Orsova, 30. Včeraj zjutraj je bolgarski kralj Ferdinand s posebnim vlakom dospel sem. Spremljal ga je polkovnik Stančov in tajnik Šipka.

Sofija, 30. Kralj Ferdinand se je vrnil v Sofijo in je bil tukaj oficijelno sprejet.

ZAROTA PROTI FERDINANDU.

Belgrad, 1. Iz Sofije javljajo: Policija je razkrila častniško zaroto zoper kralja Ferdinanda, ki se je izlegla takoj, ko je bil kralj odpotoval iz Sofije. Zarotniki so hoteli prisiliti Ferdinanda, da zapusti Bolgarsko z vso familijo. Policija je aretirala več zarotnikov, izvedeti pa ni mogla od njih nobenih podrobnosti.

ESAD PAŠA.

Valona, 1. Predsednik interimistične vlade v Lešu, Dede Čoku, se je prišel sem pritoževati zaradi Esad paše. Povedalo se mu je, da nima mednarodna kontrolna komisija nobenih sredstev, da bi primerno pritisnila na Esada. Čokujevi pristaši naj za sedaj, ko gre le za prehodno dobo, potrepe in ne store nobenih samovoljnih korakov, da ne povzročijo zopet obžalovanja vrednih bratomornih bojev. Čoki je odgovoril, da bo izkušal miriti, ali njegovi ljudje da so se že naveličali večnih sekatur od strani Esadovih pristašev in zato ne more jam-

čiti za mir. Kontrolna komisija je Dede Čokuju še naznanila, da napravijo njeni člani v kakšnih desetih dneh potovanje in pridejo tudi v Drač in Leš; pri tej priliki bo komisija gledala, če more mirno urediti zadevo.

Odgovorni urednik Etbin Kristan.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svojo bogato zalogo zimskega blaga vseh vrst specerijskega blaga, otroških oblik, nogavic, čevljev, srajc itd. po najnižji ceni.

Toči se tudi v svoji lastni gostilni pristna bizeljška, dalmatinska in istrska vina. Pristni refosco in »Adria Perle«.

Vabi se toraj cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsak. Delež znaša 20 kron. Načelstvo.

Delavci!

Vi najboljše občutite draginjo, zato je bode previdni pri nakupu vaših potrebščin. Ako rabite dobre črevlje, obrnite se zaupno na znano tvrdko

A. Schweitzer Ljubljana, Prešernova ul. 48.

Zaloga slovitih Mnihovograških črevljev.

Veliko organiziranih delavcev kupuje pri nas in imamo mnogo pohvalnih priznanj. Solidno blago. Nizke cene.

Palma kavčukovi podpetniki.

Trpežni in ceni otroški čevlji.

Fristni ameriški črevlji.

Trpežni črevlji za delavnice.

Večja partija delavcev

(težakov) eventualno akordno partija, približno 50—60 mož, se sprejme takoj pri Kranjski stavbinski družbi na Jesenicah za povečanje postaje. Oglasi se naj na kolodvoru na Jesenicah.

NAJPOPOLNJEŠI IZDELEK V SVETU
PEFKO
THE STROKE!
VARSTVENA ZNAMKA

TOVARNA ČEVLEV v TRZICU NA GORENJSKIEM
PETER KOZINA & KO.
LJUBLJANA
PROJAVNA TRGOBNA KAMERNA NA BREGU 20. PISOŠIŠKAH OBISTVA

Cene za gospode	K 14—, 17—, 20—
» » dame	» 12—, 15—, 18—
» » dečke št. 36/39	» 10—, 12—.
» » otroke št. 22—25 26—28 29—31 32—35	
	K 5—, 5—, 7—, 8—.

Cenejšje vrste od K 150 naprej.

Garnitirana kakovost.

Moderci v vseh modernih oblikah,
moderčki, potrebščine za moderce,
rokavice, parfumerija, nogavice,
moderne ulasnice, broške, igle za klobuku, pajčolani, torbice itd. vse v največji izbiri v modni trgovini za dame

P. Magdić, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

40 letni uspeh, ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

learnarja Piccolija v Ljubljani
krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna **G. Piccoli, Ljubljana.**

Edna posebnost likerja je Zdravnik želodca.

„Zdravnik želodca“

je edina posebnost želodčnega likerja iz zdravilnih rastlin, kateri izborna vpliva proti slabosti v želodcu ter ga radi tega v nobeni družini ne bi smelo manjkati.

Dobi se tudi v vsih prodajalnah konsumnega društva za Ljubljano in okolico.

Odlikovan v Parizu z zlato kolajno in čast. križcem.

Kupujte „Zarjo“.

Pozor!

Ker so vžigalice jugoslovansko socialno demokratične stranke že pošlje priporočila se v marljivo odjemanje vžigalice „Arbeiterwille“.
Naroča se jih pri upravi „ZARJE“ v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Trbovljah

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

priporoča svoje bogato zalogo manufakturnega blaga, vedno svežega špecerijskega blaga kakor tudi otroških oblek, delavskih oblek, srajc, ovratnikov, čevljev itd.

po najnižji ceni.

Vabi se torej cenjene člane, da vse svoje potrebščine nabavljajo v svojem lastnem podjetju. Član lahko postane vsakdo, kateri plača pristopnino in delež v obrokih do 40 kron.

Načelstvo.

Žepni koledar

za slovenske delavce in prometne uslužbence izide vsako leto v založbi „ZARJE“

Za letnik 1914. naj se organizacije že sedaj naroče, da ga dobe pravočasno. — Cena mu bo kakor vsako leto K 1.—

Naroča se pri upravi Zarje v Ljubljani.

Občno konsumno društvo v Idriji

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Glavna prodajalna v lastni hiši.
Tri filijalke.

Valjni mlin na lastnem posestvu v Podroteji pri Idriji.

Istotam še dve lastni hiši, gozd in dva travnika. Ima nad 670 članov ter nad pol milijona letnega prometa. Vljudno vabi sl. občinstvo mesta Idrije in okolice na pristop. V svojih prodajalnah prodaja za svoje člane vsake vrste manufakturnega, špecerijskega in drugega blaga po stalnih cenah.

Toči pristna vina in žganja, kupljena naravnost iz vinorodnih krajev.

Društvo sprejema od članov tudi hranilne vloge ter jih obrestuje po

5%

NAŠI ZAPISKI

Socialistična revija.

Izide na leto dvanajst številok.

Cena:

Za Avstro-ogrsko za vse leto 5 K. — Za Nemčijo 5'80 K, za ostale države 6'40 K. — Za organizirane delavce in dijake 3'60 K. Celi letniki leta 1910., 1911., in 1912. po 2'50 K.

Posamezna številka po 42 vinarjev.

Naročnina se pošilja upravi „Naših Zapiskov“ v Gorici.

ŽENSKI LIST

glasilo socialističnega ženstva

Urednica: Alojzija Stebi v Ljubljani.

Izhaja v Ljubljani po enkrat na mesec. Stane na leto 1'20 K. — Posamezna številka 10 vin.

Naroča se pri upravi: Ženski list v Ljubljani.

Priporočamo delavstvu sledeče knjige in brošure, ki jih ima v zalogi založba „Zarje“ v Ljubljani.

Pripovedni spisi:

Etbin Kristan: Francka in drugi. Cena 50 vin. Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. II. del. Cena 2 K.
S. Machar: Magdalena. Preložil dr. Anton Dermota. Cena 2 K. P. Mihalek: Iz nižin življenja. Cena 1 K.
Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. I. del. Cena 260 K. M. Gorkij: Mati. Cena 4 K.
E. Zola: Rim. Prevel Etbin Kristan.

Znanstveni spisi:

Dr. Drag. Lončar: Politično življenje Slovencev. Dr. Ivan Prijatelj: Prešernov spomenik. Cena 80 vin.
Dr. Drag. Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 K. Dr. Ivan Prijatelj: Drama Prešernovega življenja. Cena 40 vin.
Abditus: Občinski socializem.

Agitacijska izdajanja:

— Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin. Liberatus: V dobi klerikalizma. Cena 40 v.
— Program socialne demokracije v Avstriji. Cena 6 vin. — Razprava VII rednega zbora jugoslovanske soc. dem. stranke. Cena 60 vin.
— Vun z enako volilno pravico. Cena 4 v. Oto Bauer: Narodni ali razredni boj. Cena 6 vin.
— Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 v. — Lurška pravljica. Cena 50 vin.
Etbin Kristan: Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin. Ljudski oder: Moderni razvoj. Troje predavanj soc. poslancev. Cena 40 vin.

Knjižica časopisa „Naprej“.

Ant. Kristan: Socializem. I. zvezek. Druga izdaja. Cena 20 vin. Karl Kautsky: Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
Ant. Kristan: Socialna demokracija in kmetstvo. Cena 10 vin. Karl Kautsky: Proletariat. Cena 30 v.
Ant. Kristan: Zakaj smo socialisti? Cena 14 vin. Karl Kautsky: Razredni boj. Cena 40 v.
K. Marx in Fr. Engels: Komunistični manifest. Cena 40 vin. Karl Kautsky: Država bodočnosti. Cena 50 vin.
L. Währmund: Katoliško svetovno nazorje in svobodna znanost. Cena 70 vin. Etbin Kristan: Nevarni socializem. Cena 30 vin.
Karl Kautsky: Kdo uničuje proizvodnjo v malem. Cena 30 vin. Etbin Kristan: Strahovi. Cena 30 vin.
Anton Kristan: O konsumnih društvih. Cena 20 vin.
E. Kristan: Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 30 vin.

Koledarji:

Žepni koledar za leto 1913. Cena 1 K. V zalogi so tudi še letniki 1912, 1911, 1910 in starejši.
Družinski koledar za leto 1913. Cena 1 K.
Zadružni koledar za leto 1913. Cena 30 vin.

Naši Zapiski.

Dobe se po 2 K kompletni: 1908, 1909, 1910, 1911, 1912.

„Zarja“:

letniki za leto 1911/12, 1912/13, vezana po 14 kron.

Naročila in pisma je naslavljati na **Založbo „Zarje“ v Ljubljani.**